

Nr 26

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 307 av herr *Virgin m.fl.* och II: 365 av herr *Heckscher m.fl.* har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte ge denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 365.

Gällande bestämmelser

Ifrågavarande dubbelbeskattning innebär enligt gällande regler att aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinster beskattas dels hos bolagen och föreningarna och dels hos delägarna, när vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna äger, med visst undantag för kooperativa föreningar, vid taxeringen inte göra avdrag för belopp som utdelas. Eftersom avdrag inte medges för vinstutdelningarna, beskattas fonderad och utdelad vinst i princip efter samma grunder.

För att undvika att bolagens och föreningarnas vinster beskattas mer än två gånger gäller i princip sedan år 1928 att, om ett aktiebolag eller en ekonomisk förening uppbär utdelning från annat svenskt bolag eller annan svensk ekonomisk förening, det bolag eller den förening, som uppbär utdelningen, inte är skattskyldig för denna. Från skattefriheten har emellertid gjorts betydelsefulla undantag, vilka har avseende å aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, samt de s. k. svarta familjebolagen, d. v. s. sådana familjebolag, som inte i skälig omfattning utdelar sin vinst till aktieägarna.

Giltigheten av nu berörda bestämmelser är i viss utsträckning begränsad vid 1963—1977 års taxeringar genom den av 1960 års höstriksdag antagna förordningen med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall, den s. k. Annellagen (SFS 658/1960). Ursprungligen gällde denna provisoriska lagstiftning t. o. m.

1973 års taxering, men genom beslut av förra årets riksdag (SFS 80/1964) har giltighetstiden förlängts med fyra år, d. v. s. t. o. m. 1977 års taxering. Enligt den s. k. Annell-lagen har svenska aktiebolag erhållit rätt att åtnjuta visst avdrag för utdelning å nyemissioner. Härjämte har bl. a. inskränkning skett i aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas frikallelse från skattskyldighet för utdelningar från sådana företag. Vad gäller rätten till avdrag för utdelning avser den sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1970 i samband med bolagsbildande eller vid ökning av aktiekapital. Avdraget är begränsat till 4 procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. För rätt till avdrag krävs att bolagets aktier vid beskattningsårets utgång inte till mer än 50 procent tillsammans ägdes av sådana svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar, som är frikallade från skattskyldighet för utdelning från bolaget.

Rätten till avdrag är tidsbegränsad — utom i ovan nämnt hänseende — även på det sätt att avdrag får åtnjutas vid taxeringen t. o. m. femte taxeringsåret efter det, då avdrag för utdelning å aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt högst sex år.

Vad angår inskränkningarna i skattefriheten för utdelning innebär den tillfälliga lagstiftningen att bolag och föreningar, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som anskaffats i kapitalplaceringssyfte. För förvaltningsföretag, d. v. s. bolag eller föreningar, vilkas verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i förvaltning av annan fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom, inträder skattskyldighet för uppbyggnad utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger den av bolaget för beskattningsåret beslutade egna utdelningen. Den utdelningsinkomst som fonderas blir således beskattad. Om förvaltningsföretagets verksamhet uteslutande består i förvaltning av värdepapper och därmed likartad lös egendom och det är en väsentlig uppgift för företaget att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktie- och andelsägare riskfördelning samt slutligen aktierna eller andelarna i företaget ägs av ett stort antal fysiska personer, gäller särskilda regler. Dylika förvaltningsföretag, d. v. s. främst de börsnoterade investmentbolagen, blir skattskyldiga för uppbyggnad utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger 125 procent av den av bolaget för beskattningsåret beslutade utdelningen.

Den nya lagstiftningen innebär även att företag, som driver byggnadsrörelse, tomtstyckningsrörelse eller yrkesmässig handel med fastigheter, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som utgör lager i rörelsen.

Riksskattenämnden äger, om särskilda skäl föreligger, medge att företag, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, skall behandlas som förvaltningsföretag vid tillämpningen av den provisoriska lagstiftningen.

Frågans tidigare behandling

Motionsyrkanden om avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar har under senare år upprepade gånger prövats av riksdagen, senast år 1964, men avvisats. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 31/1964 framhöll bevillningsutskottet bl. a. att det av direktiven för företagsskatteutredningen framgick, att utredningen var oförhindrad att uppta hela nettovinstbeskattningssystemet till omprövning. Utskottet underströk särskilt att en speciell fråga för utredningen kunde bli att bygga vidare på de erfarenheter, som kunde vinnas av den nyssnämnda provisoriska lagstiftningen. Denna prövning borde enligt utskottets mening vara förutsättningslös, och utskottet ansåg sig därför inte kunna biträda yrkandet om en särskild utredning av frågan.

Motionerna

I motionerna framhålles att dubbelbeskattningen motverkar företagens villighet att genom nyemissioner anskaffa nytt riskvilligt kapital. I vissa länder, t.ex. England, medges aktiebolagen avdrag för den del av vinsten som utdelas, medan i Västtyskland motsvarande vinstandel träffas av en lägre skattesats än den del som fonderas. Skälet för en differentiering är att man vill öka tillströmningen av långsiktiga sparmedel till kapitalmarknaden samtidigt som man önskar nå en spridning av de riskvilliga kapitalinsatserna. I Sverige förekommer endast en tillfällig och mycket begränsad rätt till avdrag för utdelad vinst.

Dubbelbeskattningen motverkar nyföretagsamhet, rörlighet och konkurrens i det ekonomiska livet. Flertalet av aktiebolagen i vårt land utgörs av familjebolag eller s. k. egenföretag. För dessa företag torde enligt motionärernas mening en successiv avveckling av dubbelbeskattningen komma att till en början få ringa betydelse, eftersom de på grund av den betungande dubbelbeskattningen sällan redovisar vinst. Detta har i sin tur medfört ett ringa intresse för placering av riskvilliga medel i familjebolagen. En avveckling av dubbelbeskattningen skulle innebära att dessa bereddes tillgång till emissionsmarknaden och därmed också möjlighet till en effektivare kapitalförsörjning. Avslutningsvis påpekar motionärerna att en lösning av det föreliggande problemet är att aktieutdelning under en övergångstid görs avdragsgill vid beskattningen för att underlätta tillträdet till kapitalmarknaden. Förslaget skulle även innebära ett uppfyllande av önskemålet om en spridning av det riskvilliga kapitalet på ett större antal ägare.

Utskottet

Aktiebolag och ekonomiska föreningar är i princip underkastade beskattning två gånger, nämligen dels hos bolagen och föreningarna och dels hos del-

ägarna, när vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna får vid taxeringen inte göra avdrag för utdelade belopp. För de kooperativa föreningarna gäller dock att avdrag medges för utdelning i form av pristillägg, rabatter eller dylikt i förhållande till gjorda inköp eller försäljningar. För att förhindra att företagens inkomster beskattas mer än två gånger har införts en regel av innebörd, att svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar inte är skattskyldiga för utdelning från andra svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar. Från denna skattefrihet har emellertid undantagits dels sådana bolag och föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse, och dels s. k. svarta familjebolag, d. v. s. sådana familjebolag, som inte i skälig omfattning utdelar sin vinst till aktieägarna. Slutligen må erinras om att enligt den s.k. Annell-lagen svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar vid 1963—1977 års taxeringar är skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, vilka anskaffats i kapitalplaceringssyfte.

I de förevarande motionerna yrkas skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att företagsskatteutredningen genom vidgade direktiv får i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinstmedel. Av motiveringen för yrkandet framgår att motionärerna främst har sin uppmärksamhet riktad på familjebolagen och anser en utökad avdragsrätt för aktieutdelning vara till gagn inte minst för dessa företag.

Principen för beskattningen av företagens vinstmedel — nämligen att deras hela inkomst beskattas efter enahanda grunder vare sig det gäller fonderad eller utdelad vinst — blev under slutet av 1950-talet föremål för kritik. Såsom argument anfördes att dubbelbeskattningen medverkat till en alltför långt driven självfinansiering hos bolagen och försvärat kapitalanskaffning genom nyemission av aktier, vilken sistnämnda kapitalanskaffningsform till följd av dubbelbeskattningen blivit dyrare än upplåning. I syfte att motverka denna negativa effekt av dubbelbeskattningen antogs vid 1960 års höstriktsdag en provisorisk lagstiftning om beskattning av aktieutdelningar, den s. k. Annell-lagen. Lagstiftningen gäller som förut nämnts vid taxeringar åren 1963—1977 och medger rätt till avdrag för utdelning å sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1970 i samband med bolags bildande eller vid nyemission av aktier. Avdraget är maximerat till fyra procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. Vidare gäller att avdraget är tidsbegränsat, så att avdrag kan åtnjutas endast t.o.m. femte taxeringsåret efter det, då avdrag för utdelning å aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt sex år.

Motionärerna är införstådda med att genom den s. k. Annell-lagen föreligger en — om än tillfällig och begränsad — rätt till avdrag för utdelad vinst. De framställer emellertid krav på en mera långtgående reform.

I anledning härav vill utskottet erinra om att den omprövning av företagsbeskattningen, som skall verkställas av företagsskatteutredningen, hittills inte skett i vidare mån än att utredningen tagit ställning till och avisat tanken på att helt ersätta nuvarande nettovinstbeskattning av företagen med en renodlad bruttoskatt, varjämte utredningen medverkat vid utarbetandet av de delar av skatteberedningens betänkande, SOU 1964: 25, som berör näringslivet. I direktiven för företagsskatteutredningen understrykes särskilt att en speciell fråga för utredningen kan bli att bygga vidare på de erfarenheter, som kan vinnas av nyssnämnda provisoriska lagstiftning, vilken för övrigt förlängdes genom beslut vid föregående års riksdag i avvaktan på utredningens slutliga ståndpunktstagande.

Vid sina fortsatta överväganden har utredningen således att taga ställning till den i motionerna aktualiserade frågan om dubbelbeskattningen av aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinstmedel. Under sådana förhållanden och då utredningens omprövning av företagsbeskattningen bör vara förutsättningslös, finner utskottet inte skäl tillstyrka det i motionerna framställda skrivelseyrkandet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att de likalydande motionerna I: 307 av herr Virgin m. fl. och II: 365 av herr Heckscher m. fl. om successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 april 1965

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark, herrar Yngve Nilsson, Wårnberg, Elofsson, Tage Johansson, Billman, Enarsson och Skårman; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard*, Kårrlander, Engkvist*, fru Nettelbrandt, herrar Eriksson i Bäckmora, Boo, Carlstein* och Sterne.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer

I. av herrar *Yngve Nilsson, Enarsson* och *Magnusson* i Borås, vilka under åberopande av innehållet i motionerna I: 307 och II: 365 ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I:307 av herr *Virgin* m. fl. och II: 365 av herr *Heckscher* m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till företagsskatteutredningen måtte ge denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar.

II. av herrar *Billman, Skårman*, fru *Nettelbrandt* och herr *Sterne*.

III. av herrar *Elofsson, Eriksson* i Bäckmora och *Boo*.